

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЄВОЇ КАРТОПЛІ ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАСТОСУВАННЯ МІКРОЕЛЕМЕНТІВ ЗА РІЗНИХ НОРМ ВНЕСЕННЯ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРІВ

Соколовська Ірина Миколаївна,

к. с.-г. н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет

м. Кропивницький, Україна

Вступ. Основними показниками, що характеризують результати та економічну ефективність виробництва картоплі, є врожайність, продуктивність праці, собівартість, прибуток з розрахунку на 1 т продукції та на 1 га посіву, рівень рентабельності.

В ринковій економіці необхідною умовою ефективності є конкурентоспроможність продукції. За обсягами валового виробництва Україна серед передових країн Європи, але ефективність галузі значно нижча. При цьому певна кількість сільськогосподарських підприємств від реалізації картоплі має збитки [1, 2].

Ефективність виробництва, що визначає рівень господарювання і доцільності розвитку галузі, залежить від багатьох складових, у тому числі від розміщення посівів по природно-кліматичних зонах, організації виробництва та концентрації посівів.

Важливим показником економічної ефективності виробництва картоплі є її собівартість. Протягом останніх років у зв'язку із швидким зростанням вартості матеріальних ресурсів, збільшенням амортизаційних відрахувань, не дивлячись на певний ріст урожайності, собівартість зростає. Отже, собівартість, яка фактично формує кінцеві результати реалізації картоплі, може бути знижена завдяки раціональному й економному використанню, насамперед садивного матеріалу, органічних і мінеральних добрив, хімікатів, палива та мастильних матеріалів [2, 3].

Ефективність вирощування картоплі значною мірою визначається цінами

реалізації. Основну частину картоплі сільськогосподарські підприємства реалізують комерційним структурам, іншим підприємствам (67,0 %); на ринку, через власні магазини і ларьки (17,0 %). Переробним підприємствам реалізується лише 11,0% картоплі, причому за найнижчими цінами.

Рівень рентабельності вирощування картоплі у сільськогосподарських підприємствах досить не стабільний, хоча в останні роки він підвищився. Проте у деякі роки її виробництво було збитковим через досить низькі реалізаційні ціни [1, 2, 3].

Вирішальним фактором збільшення обсягів виробництва картоплі і підвищення її ефективності повинен бути ріст урожайності та покращення якості бульб. Одна із перших умов одержання високих врожаїв – це якість насінневого матеріалу [4, 5].

Мета роботи. Визначити ефективність вирощування базової насінневої картоплі за застосування мікродобрів за різних норм внесення мінеральних добрив.

Матеріали та методи. Ефективність вирощування насінневої картоплі високої репродукції з використанням елементів агротехніки (внесення додаткового живлення) вивчали в посівах оздоровленого біотехнологічним методом (культура меристем) сорту Скарбниця ранньої групи стиглості, який пройшов виробниче випробування в умовах північного Степу України і рекомендований до введення в систему насінництва Інституту сільського господарства Степу.

Результати та обговорення. Аналіз результатів дослідження 2020 р. використання різних норм мінеральних добрив та мікродобрів, показав, що у варіанті, де на фоні природної родючості ґрунтів найвищий умовно чистий дохід отримали від застосування препарату Реакому (2,5 л/га в фазі бутонізації + 2,5 л/га в фазі цвітіння), він склав 172,68 тис. грн/га, що на 5,8 % за контроль. Загальні витрати на виробництва насінневої картоплі класу еліта складали 111,36 тис. грн/га, що забезпечило рентабельність на рівні 155,0 %.

Вищу рентабельність без застосування мінерального живлення мало

дворазове внесення препарату Альфа Гроу – 156,7 %, але умовно чистий дохід був нижчий на 9,98 тис. грн/га за попередній варіант при зниженні затрат на 7,55 тис. грн/га.

Внесення мінеральних добрив нормою $N_{30}P_{30}K_{30}$ при збільшенні затрат на виробництво до 109,38 тис. грн/га дозволило отримати умовно чистий дохід на рівні 169,5 тис. грн/га, що на 4 % вище за абсолютний контроль. Застосування мікродобрива Реаком (2,5 л/га в фазі бутонізації + 2,5 л/га в фазі цвітіння) в цьому варіанті збільшило умовно чистий дохід до 182,5 тис. грн/га, що на 7,8 % більше за варіант без внесення препаратів та на 12,0 % – за варіант з природним фоном живленням. Рентабельність найвищою була у варіанті без використання мікродобрив – 155,0 % за найменших затрат, але дохід отримали найменший 169,35 тис. грн/га.

На фоні мінерального живлення $N_{45}P_{45}K_{45}$ більший умовно чистий дохід отримали застосовуючи у насадження картоплі препарат Реаком (2,5 л/га в фазі бутонізації + 2,5 л/га в фазі цвітіння) – 193,8 тис. грн/га за рівнем рентабельності 153,9 % та витратах – 125,94 тис. грн/га. Обробка насінницьких посівів картоплі препаратом Альфа Гроу принесла умовно чистий дохід майже на рівні контролю (прибавка 0,4 % варіанту без внесення мікродобрив на фоні мінерального живлення $N_{45}P_{45}K_{45}$) за найменшим рівнем рентабельності 147,79 %.

Таким чином, найбільший умовно чистий дохід у 2020 р. отримали при внесенні мінерального добрива $N_{45}P_{45}K_{45}$ на ділянках, які потім обприскувалися препаратом Реаком двічі (2,5 л/га в фазі бутонізації + 2,5 л/га в фазі цвітіння).

Аналіз результатів досліджень 2019 р. показав, що найвищий умовно чистий прибуток – 96,04 тис. грн/га отримали у варіанті з застосуванням $N_{45}P_{45}K_{45}$ у поєднанні з препаратом Реаком. Загальні витрати на виробництво насінневої картоплі у варіанті складали 63,36 тис. грн/га, що забезпечило рентабельність на рівні 151,6 %. На фоні без внесення добрив застосування даного препарату знизило умовно-чистий прибуток на 11,76 тис. грн/га (12,24 %) та рентабельності виробництва лише на 3,7 %.

Вищу рентабельність виробництва без застосування додаткового мінерального живлення мало дворазове внесення препарату Реаком – 147,9 % (+ 3,6 % рентабельності до абсолютного контролю) з умовно-чистим прибутком 84,28 тис. грн/га (+4,55 грн/га), тоді як внесення під посіви лише макро добрив збільшило рівень рентабельності з 144,3 % до 146,4 % (лише на 2,1 %), але умовно-чистий дохід – на 10,03 тис. грн/га.

Таким чином, найбільший умовно прибуток отримали за умов внесення мінерального добрива нормою $N_{45}P_{45}K_{45}$ на ділянках, які оброблялися препаратом Реаком двічі (2,5 л/га в фазі бутонізації + 2,5 л/га в фазі цвітіння) 96,04 тис. грн/га з максимальним рівнем рентабельності – 151,6 %.

За роками досліджень вищими середніми показниками умовно чистого прибутку характеризувалися повів насінневої картоплі, які формувалися на фонах $N_{45}P_{45}K_{45}$ – 144,9 тис. грн/га та $N_{30}P_{30}K_{30}$ – 136,9 тис. грн/га із застосуванням препарату Реаком, який містить мікроелементи.

Враховуючи погодні умови років досліджень, більший урожай насінневої картоплі було отримано у 2020 р. – середній показник 29,39 т/га, максимальний показник в умовах року було отримано на фоні $N_{45}P_{45}K_{45}$ де посіви двічі обприскували препаратом Реаком – 32,3 т/га. Економічні показники вирощування картоплі в цьому році також істотно перевищували показники 2019 р. Максимальний умовно чистий прибуток 193,8 тис. грн/га було отримано у за максимальної в досліді норми мінеральних добрив та застосування препарату Реаком. Цей показник був вищим на всіх фонах живлення.

У 2019 р., коли середня урожайність картоплі була в межах 12,4 т/га, за рахунок дії препарату Реаком на фоні $N_{45}P_{45}K_{45}$ було отримано вищий умовно чистий прибуток – 96,0 тис. грн/га.

Вищий середній показник рентабельності за роками досліджень був за умов внесення під посіви мінеральних добрив нормою $N_{45}P_{45}K_{45}$ та застосування препарату Реаком – 152,7 %. Але в умовах 2020 р. максимальний рівень рентабельності отримали на фоні природного живлення рослин за рахунок дії препарату Альфа Гроу – 156,7 %. Слід зазначити, що збільшення норм

мінеральних добрив, внесених під посіви, в умовах року знижувало показники рентабельності виробництва насінневої картоплі, особливо у поєднанні з препаратом Альфа Гроу.

Висновки. Таким чином, у роки, коли погодні умови сприяли формування урожаю картоплі, внесення мінеральних добрив знижувало показники рентабельності виробництва насінневої картоплі. У несприятливі для культури роки, збільшення норм внесення мінеральних добрив підвищувало рентабельності виробництва картоплі, до того ж обприскування посівів картоплі препаратом Реаком двічі підсилювало дію макродобрив та збільшувало рентабельність виробництва насінневої картоплі в умовах північного Степу України. Максимальний умовно чистий прибуток було отримано від дії препарату Реаком на фоні мінерального живлення $N_{45}P_{45}K_{45}$ -193,8 тис. грн/га.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баранчук Ю. Економічна ефективність вирощування картоплі. Економіка АПК. 2003. № 7. С. 62–68
2. Буняк Н. Економічна ефективність виробництва та реалізації картоплі. Вісник аграрної науки. 2002. № 2. С. 73–75.
3. Білан Ю. Б. Ефективність виробництва картоплі // Економіка АПК. 2001. № 2. С. 106–108
4. Бондарчук А. А. Наукові основи насінництва картоплі в Україні. Київ, 2010. 67 с.
5. Єремєєва С. П., Савостяник О. С. Урожайність картоплі залежно від системи удобрення при краплинному зрошенні. Наукові праці. Екологія. Миколаїв. 2015. Вип. 244. Т. 256. С. 66–69.